

Bezpieczeństwo na ulicach Miasto dla wszystkich

8

Część

KONTEKST

Ulice są – powinny być – codziennym środowiskiem życia dzieci, w którym się poruszają, wchodzą w interakcje, dorastają. W większości „rozwinętych” miast, dzieci znikają z przestrzeni miejskiej stopniowo, ale stale. Nie korzystają z przestrzeni publicznej inaczej, niż pod czujnym okiem dorosłych, dozorców i władz. Choć ma to uzasadnienie w kontekście ich bezpieczeństwa i ochrony, koszt zarówno z punktu widzenia dzieci, jak i przestrzeni miejskiej, jest ogromny.

► SYTUACJA

- **Bezpieczeństwo na ulicach/Miasto dla wszystkich**
- **Analiza pogłębiona**
- **Działania**

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

SYTUACJA

Bezpieczeństwo na ulicach/Miasto dla wszystkich

© Arthur Leipzig Chalk Games

Zdjęcie przedstawia „bezpieczną ulicę”. Dzieci znajdują się na środku ulicy, wydaje się jednak, że czują się bezpiecznie. Tak mogłoby wyglądać Twoje miasto. Zdjęcie wygląda na stare, zarazem jednak jest bardzo innowacyjne; kryje w sobie obietnicę na przyszłość. Przyjrzyj mu się dobrze, co widzisz? Kto jest na zdjęciu, a kogo na nim nie ma? Dlaczego? Dlaczego nie? Wydaje nam się, że na niewidocznym obszarze poza zdjęciem dużo się dzieje – dzieci mają zapewnione bezpieczeństwo i mogą swobodnie się bawić.

Kogo i co widzimy na tej ulicy? Jakie czynniki i podmioty umożliwiają dzieciom bez troskę zabawę obok poruszających się samochodów?

Twój **pomysł** Twoja **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Bezpieczeństwo na ulicach/Miasto dla wszystkich

1 Młodzi ludzie potrzebują dostępu do otwartej przestrzeni, gdzie mogliby spotykać się, rozmawiać i bawić się

2 Ścieżki i place muszą być bezpieczne, dostępne dla wszystkich, starych i młodych

3 Mogą to być tereny zielone, parki, ogrody, a także: ścieżki rowerowe, ścieżki dla rolkarzy, teatry uliczne itd..

4 Wszyscy młodzi ludzie, także niepełnosprawni, powinni być w stanie korzystać z przestrzeni publicznej.

Żyjące ulice

Jeżeli ludzie są żywą tkanką miasta, ulice i drogi są żyłami, łączącymi wszystkie ważne punkty.

Bezpieczne ulice, bezpieczne miasta dla dzieci i młodzieży?

We wszystkich krajach, łączna liczba samochodów wzrosła ogromnie w ostatnich 20 latach. Wszyscy uważamy, że nie powinno to oznaczać zwiększenia liczby wypadków drogowych. W wielu krajach rozwiniętych ich liczba spadła mimo wzrostu natężenia ruchu.

Z drugiej strony, ruch ten nie dostosowuje się do potrzeb dzieci, ale dzieci dostosowały się do ruchu. Dzieci nie bawią się na dworze tak często, jak dawniej, głównie z powodu niebezpieczeństw związanych z ruchem samochodów. Gdy dzieci wychodzą do szkoły lub aby pobawić się z przyjacielem, z reguły pilnują ich rodzice. Dzieci od 4 do 12 roku życia mają obecnie mniej swobody; w pewnym zakresie, można postrzegać ten fakt jako przyczynę zmniejszenia liczby wypadków.

W poprzednim pokoleniu dzieci bawiły się na zewnątrz dużo częściej, niż dziś. Większość czasu spędzały poza domem, miały większą swobodę ruchu. Ich zabawy wymagały dużej przestrzeni. Dziś zabawa na dworze przestała być czymś oczywistym. Nie można bawić się na ulicach. Dzieci przebywają głównie na podwórkach i w ogrodach.

Niewidoczne dzieci

„Dzieci, ze swoją skłonnością do zabawy i szczególnych zachowań, są często pomijane w planowaniu ulic, podobnie, jak w zagadnieniach dotyczących ruchu. W rezultacie ograniczono bardzo możliwość ich bezpiecznego przebywania na ulicach i zabawy.”

Wykluczeni członkowie

Do wykluczonych członków społeczności należą dzieci i starsi, osoby upośledzone fizycznie i psychicznie, ubogie, osoby, które nie mówią językiem „dominującym” oraz nie znają dobrze miejscowej kultury... Tę listę można ciągnąć w nieskończoność.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Zdrowie dzieci

Wiadomo powszechnie, że zabawa na dworze i możliwość poruszania się mają pozytywny wpływ na zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci. Instytucje odpowiedzialne za planowanie przestrzenne i urbanistykę powinny zatem stworzyć im bogate środowisko uczenia się, które pozwoli im wyrosnąć na niezależnych małych pieszych i rowerzystów we własnym miasteczku czy mieście. Stwarzając tak korzystne warunki dla dzieci, planiści i władze przyczynią się zarazem do tworzenia środowiska korzystnego dla wszystkich, nie tylko ułatwiając mobilność osobom starszym, ale także stymulując ludzi ogólnie, aby się ze sobą spotykali, doświadczali miejskiego życia i odkrywali spuściznę historyczną miasta¹.

Poczucie wspólnoty

Badania i doświadczenia wskazują, że na bezpiecznej ulicy, ludzie częściej znają swoich sąsiadów i ich dzieci i mają więcej przyjaciół, na których mogą polegać w trudnych chwilach. Ulice i przestrzeń publiczna są ważnym elementem życia społeczności i należy zapewnić ich bezpieczeństwo i dostępność dla wszystkich, młodych i starszych, którzy mieszkają i pracują w danej okolicy: pieszych, rowerzystów i kierowców.

Osobiste zaangażowanie

„Ulice naszych miast i miasteczek są ważnym elementem życia społeczności. Powinny być dla wszystkich, młodych i starszych, kierowców i rowerzystów, pieszych i poruszających się na wózkach inwalidzkich, tych, którzy jeżdżą autobusami i pracują w lokalnych sklepikach. Zbyt często ulice projektuje się wyłącznie dla samochodów, jadących z ogromną prędkością, lub, co jeszcze gorsze, stojących w korkach. W całym kraju działa obecnie ruch na rzecz udostępnienia ulic dla wszystkich.”

¹ Inviting streets for children, Janneke Zomervrucht, konsultantka ds. Polityki, Velling Verker NL, dawniej 3VO (Krajowa Organizacja ds. Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Holandii)

Prawo do uczestnictwa

Wg Konwencji Praw Dziecka ONZ (1989), dzieci mają prawo do otrzymywania informacji, uczestnictwa, wyrażania swoich opinii i wysłuchania we wszystkich sprawach, które dotyczą ich życia.

Dzieci jako aktywiści walczący o bezpieczeństwo na drogach

Stworzenie bezpiecznego środowiska nie powinno być zadaniem jedynie dla planistów i polityków na szczeblu miejskim. Dzieci muszą mieć możliwość wyrażenia swoich opinii w wielu sprawach, które czynią nasze ulice niebezpiecznymi lub niedostępnymi dla nich.

Koalicja

Rodzice, nauczyciele i sieci wspólnotowe to podstawowi sprzymierzeńcy dzieci.

Polityka edukacji – komentarz dla nauczycieli

Rozpoczynając od osobistego poczucia bezpieczeństwa i koncentrując się na „bezpieczeństwie ulicznym”, dzieci i młodzież stają się protagonistami w procesie, w którym zgłębiają liczne znaczenia mobilności i bezpieczeństwa w swoim otoczeniu. Polityka edukacji w zakresie bezpieczeństwa powinna zatem koncentrować się na realnych, doświadczalnych warunkach środowiskowych i społecznych oraz na percepcjach i odczuciach ludzi co do „bezpieczeństwa” w określonych miejscach i w sensie ogólnym.

Aby wzmocnić poczucie bezpieczeństwa u dzieci i młodzieży (oraz realne doświadczanie bezpieczeństwa), nasze zajęcia szkolne powinny kierować ich uwagę na w/w czynniki, skłaniając do ich twórczej, krytycznej analizy. Istotność bezpieczeństwa należy umieścić w kontekście prawdziwych, znanych miejsc i uczynić przedmiotem dialogu i współpracy ze strony dzieci, młodzieży i wszystkich zainteresowanych tą kwestią podmiotów, reprezentujących społeczność lokalną.

TWÓJ pomysł

„Trzy miejsca, w których czuję się bezpiecznie.”²

Co to jest „bezpieczna ulica”? Czy nasze ulice są bezpieczne? Co sądzą o tym różne podmioty? Jak możemy wszyscy przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa naszych ulic?

■ Streszczenie

Należy zaktywizować jednostki i grupy, skłaniając je do refleksji nad cechami miejsc, które sprawiają, że czujemy się „bezpiecznie”.

(następnie) należy zastanowić się nad zastosowaniem tych przemyśleń (składników) w miejscach „niebezpiecznych”, wybranych przez dzieci – tych, które chcą one poddać przemianom.

■ Materiały

Kartki papieru A4, grube kolorowe pisaki, duże arkusze papieru.

■ Kroki

Każdy z uczniów powinien wymienić po 3 miejsca, w których czuje się bezpiecznie. Opisy powinny być jak najbardziej szczegółowe. Należy zachęcać ich, aby opisywali nie tylko cechy przestrzenne danego miejsca, ale przede wszystkim aspekty społeczne i relacje, atmosferę (jak się czuje? Kto tam jest? Co daje jego obecność? Itd.) W zależności od fazy projektu, mogą to być miejsca w domu, w szkole, w okolicy itd. Mogą to być codziennie odwiedzane miejsca w okolicy (jeśli dzieci mają to szczęście!) lub miejsca odwiedzane przy szczególnych okazjach z dala od domu (wakacje, dom krewnych itd.). Należy przeanalizować szerokie spektrum doświadczeń w zróżnicowanych środowiskach, co ostatecznie wzbogaci zestaw czynników ujętych w projekcie.

³ Działanie na podstawie „Five Favorite Activities” – Randy Hester. Źródło: Community Design Primer, Ridge Times Press, Berkeley 1990.

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

- ▶▶ Gdy uczniowie przemyślą i spiszą swoje doświadczenia na arkuszach (lub w zeszytach) – przenosimy je na duże arkusze, leżące na środku. Podzielono je na trzy kolumny. W pierwszej wpisujemy „miejsca”, w drugim „opis”. Trzecia kolumna („składniki” i/lub „czynniki decydujące”), jako najważniejsza, będzie wymagała omówienia, zanim zostanie wypełniona. Chodzi o to, aby opisać fizyczne i społeczne cechy miejsc, w których uczniowie czują się bezpiecznie.

Podczas dyskusji uczniowie mogą określać czynniki decydujące, które występują najczęściej; relacje między nimi a poszczególnymi rodzajami miejsc; możliwości ich uogólnienia wg rodzaju miejsca (dom, szkoła, ulica, okolica itd.).

Oczywiście, to samo zadanie można przeprowadzić pod hasłem „Miejsca, w których nie czuję się bezpiecznie”.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWOJA inicjatywa

■ Cele

Sprawienie, aby uczniowie zmienili sposób myślenia o mobilności; poszukiwanie alternatywnych środków transportu, które można wykorzystać, by dotrzeć do szkoły.

■ Materiały

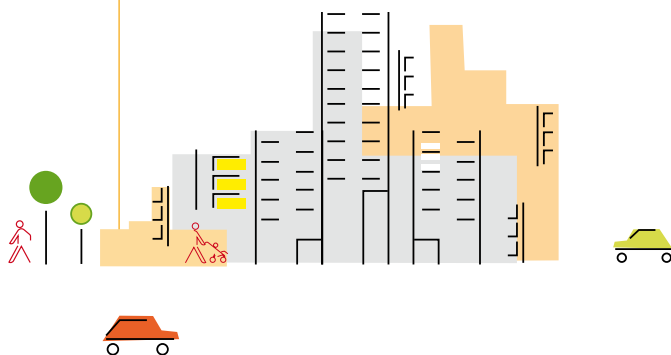
Internet, długopisy, papier.

■ Kroki

Uczniowie powinni zakwestionować sposób, w jaki dostają się do szkoły i zastanowić się, jak mogą przyczynić się do popularyzacji „zielonej mobilności”. Na podstawie ich analizy, mogą omawiać i wdrażać nowe sposoby poruszania się i opracować plan działania, który zapewni im bezpieczeństwo przy jednoczesnej redukcji ich śladu węglowego w drodze do szkoły, np. poprzez wybór transportu publicznego.

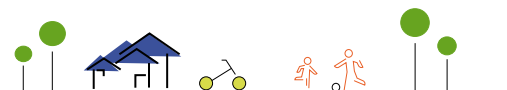
Pieszna droga do szkoły może być niebezpieczna; dlatego uczniowie powinni napisać list do władz lokalnych, prosząc o podjęcie działania. Uczniowie mogą wnioskować wprowadzenie systemu w ramach którego pomocnicy odprowadzają dzieci z wyznaczonego miejsca do szkoły. Rodzice zostawiają uczniów w tym miejscu, a pomocnicy prowadzą ich do szkoły.

Uczniowie szkół mogą również wnioskować o utworzenie bezpieczniejszych przejść dla pieszych w promieniu 1,5 km od szkoły, co pozwoli uczniom bezpiecznie przyjąć do niej pieszo.

Twój pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWÓJ pomysł

■ Cele

Opracuj manifest dla szkoły, dotyczący bezpieczeństwa drogowego i mobilności.

■ Materiały

Długopisy, papier, komputery, Internet, tablica.

■ Kroki

Uczniowie mają opracować manifest dotyczący bezpieczeństwa drogowego. Manifest to dokument lub książka, określająca kluczowe zadania organizacji. Z reguły zostaje udostępniony opinii publicznej. Może mieć charakter polityczny; chyba najsłynniejszym jest manifest komunistyczny Karola Marksa. W tym sensie, może mieć charakter rewolucyjny; przede wszystkim jednak musi skłaniać do debaty.

Powinien być napisany jasnym i zrozumiałym językiem. Jednym z jego celów jest zwiększenie świadomości i sprawienie, aby ludzie poszukiwali informacji na temat organizacji. Ponadto manifest może posłużyć za punkt wyjścia do debaty publicznej – jedni czytelnicy będą go krytykować, inni – bronić. Debata może przyczynić się do skorygowania treści manifestu, a przedstawiciele opinii publicznej omawiają istotne kwestie, których nie poruszono w pierwotnej wersji dokumentu.

Uczniowie mają dokonać kompilacji swoich przemyśleń w związku z odbyciem kursu i utworzyć manifest w sprawie bezpieczeństwa drogowego. Manifest ma obejmować kluczowe obszary projektu:

1. Dekada działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa drogowego 2011-2020
2. Ryzykowne zachowania
3. Odpowiedzialne zachowania
4. Jednostki prewencyjne
5. Gospodarka cyrkulacyjna
6. Przyszłość samochodu
7. Przyszłość miast
8. Bezpieczne ulice

Pierwszym etapem będzie przemyślenie głównych koncepcji, przeanalizowanych w ramach poszczególnych obszarów, i sporządzenie ich listy. Z tej listy uczniowie mogą wyodrębnić kluczowe zagadnienia w celu organizacji dalszej pracy. Manifest nie powinien stanowić jedynie streszczenia działań wykonanych w ramach projektu, ale zawierać jasno wyrażone idee w związku z projektem.

Manifest w ostatecznej postaci zostanie udostępniony wszystkim uczniom w szkole.

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWOJA inicjatywa

■ Cele

Opracowanie manifestu dla szkoły w sprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego i mobilności oraz jego dystrybucja

■ Materiały

Długopis, papier, komputery.

■ Kroki

Po zdefiniowaniu kluczowych idei, uczniowie powinni podzielić się na grupy, a nauczyciel przydzieli im poszczególne rozdziały do opracowania. W ten sposób cała grupa przygotowuje wspólnie jeden manifest.

Jednym z najważniejszych aspektów manifestu jest jego dystrybucja. Poniżej znajduje się lista możliwych metod dystrybucji:

- ICT: utworzenie strony internetowej, bloga lub wiki wyłącznie dla potrzeb manifestu. Dodatkowo należy zaprojektować plakat, na którym znajdzie się adres URL projektu; kopie należy rozwiesić w szkole.

- Książka: należy napisać do lokalnych władz, odpowiedzialnych za edukację, aby uzyskać informacje na temat możliwości wydrukowania X kopii książki.

- Plakat: zaprojektowanie plakatu z wyszczególnieniem kluczowych zagadnień ujętych w manifestie; jedna kopia dokumentu powinna zostać udostępniona w sekretariacie/ bibliotece dla tych, którzy będą chcieli dowiedzieć się czegoś więcej.

Wybierz metodę najlepszą dla swojej klasy lub wymyśl własną.

Każda grupa prezentuje swoje rysunki. Na początek przedstawiają mapę okolicy w stanie współczesnym, objaśniając poszczególne zidentyfikowane na niej punkty. Następnie prezentują mapę z proponowanymi zmianami.

Grupa może przeprowadzić głosowanie, aby wybrać jedną istotną zmianę, którą jej zdaniem należy wprowadzić w społeczności lokalnej. Należy przemyśleć i przedyskutować metody jej wdrożenia oraz przedstawić propozycję szkole lub władzom lokalnym.

Bezpieczeństwo na ulicach

ROSACE to eksperymentalny projekt, wspierany przez Komisję Europejską i uruchomiony w sześciu stolicach Europy: Atenach, Madrycie, Rzymie, Tarragonie, Wilnie i Warszawie. Kładzie on nacisk na to, jak istotna jest dla dzieci możliwość bezpiecznego poruszania się po mieście, jak i po obszarze społeczności lokalnej. Oferuje innowacyjne narzędzia i metody, opracowane w zakresie edukacji zdrowotnej i ekologicznej. Główni partnerzy projektu – ośrodki kompetencji – to eksperci w dziedzinie uczestnictwa dzieci i edukacji w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Uczestnicy uczą się, jak istotna jest postawa zorientowana na współpracę i uczestnictwo, na dzieci i społeczność szkolną dla osiągnięcia celów projektu.

■ <http://www.rosace-europe.net/>

Projektowanie naszych ulic

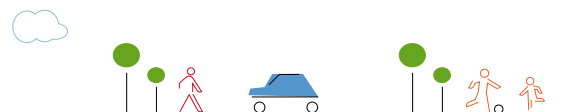
Podręcznik Projektowania Ulic wskazuje na korzyści płynące z dobrego projektowania i przypisuje wyższy poziom istotności pieszym i rowerzystom, wyznaczając nowy kierunek projektowania ulic miast, z uwzględnieniem ich roli jako miejsc, które służą wszystkim członkom lokalnej społeczności. Podręcznik definiuje na nowo funkcję ulic na osiedlach mieszkalnych, wskazując jednoznacznie, jak należy projektować zarówno ulicę, jak i przestrzeń lokalną, która będzie służyć miejscowej społeczności na wiele sposobów.

■ www.dft.gov.uk/pgr/sustainable/manforstreets

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Co mogą zrobić dzieci

What Kids Can Do (Co mogą zrobić dzieci – WKCD) to organizacja non-profit, założona w USA w styczniu 2001 r., aby promować sposób postrzegania młodych ludzi jako wartościowych zasobów, a nie problemu, i wspierać procesy uczenia się, angażując uczniów jako kreatorów wiedzy, a nie tylko uczestników klasówek. WKCD odpowiada na potrzebę umożliwienia ludziom młodym wyrażania opinii w debatach dotyczących szkół, społeczeństwa i całego świata. Przy pomocy Internetu, pism i telewizji, WKCD propaguje jak najszerszej swój przekaz: potencjał młodych ludzi, którym udostępniono odpowiednie możliwości oraz wsparcie, jakiego potrzebują, aby móc zaoferować swój

wkład w rozwiązywanie problemów społecznych, gdy ich głos jest traktowany poważnie. Większość młodych ludzi zaangażowanych w działalność WKCD to osoby marginalizowane z powodu ubóstwa, rasy lub języka. Wydział publikacji organizacji, Next Generation Press, traktuje młodych jako równorzędnych partnerów, generujących reportaże społeczne, jako kreatorów wiedzy, a także jako doradców na rzecz nauczycieli, rówieśników i rodziców. WKCD zapewnia także granty dla młodych ludzi, współpracując z nimi w dziedzinie multimediiów i programów szkolnych oraz badań, które rozszerzają perspektywę naszego pojmowania wyzwań związanych z uczeniem się, jak i osiągnięć.

■ <http://www.whatkidscando.org>

Twój pomysł Twoja inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

